

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน: แนวทางสำหรับประเทศไทย*

LEGAL MEASURES ON THE RESTRICTION OF SMARTPHONE USAGE RIGHTS IN SCHOOLS: GUIDELINES FOR THAILAND

ญาตรี สมล้ำ, กัญญา ศรีพฤษ์*

Yatree Somlam, Kanyana Sripruk*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: k.sripruk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ 1) เพื่อศึกษาแนวทางและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ การใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 35 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 5 คน โดยการเลือกแบบสโนบอล (Snow Ball) กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยออกกฎหมายจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสำหรับประเทศไทย พบว่า การใช้สมาร์ทโฟนของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาการด้านสมอง สติปัญญา และการเรียนรู้ ทำให้เกิดปัญหาสมาธิสั้นและการเรียนรู้ที่ช้าลง และส่งผลกระทบด้านสุขภาพจิตของนักเรียน ทั้งนี้ ประเทศไทยไม่มีกฎหมายในการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ผู้วิจัยจึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งพัฒนาคุณภาพของเด็กทุกช่วงวัยให้เติบโตเต็มที่มีคุณภาพ อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย, จำกัดสิทธิ, สมาร์ทโฟน, โรงเรียน

Abstract

This research article aims to achieve two primary objectives: 1) To study and analyze the legal measures on restricting smartphone usage in schools in the French Republic, the People's Republic of China, and the Kingdom of the Netherlands; and 2) To explore legal frameworks and

propose measures for restricting smartphone usage in schools in Thailand. The research employs qualitative methodology, integrating documentary research and in-depth interviews. The target group comprises 35 participants, including 5 legal experts selected through snowball sampling, 20 school administrators and educational personnel chosen via purposive sampling, and 10 parents also selected purposively. Data collection involved both document analysis and semi-structured interviews, with content analysis applied to interpret the findings. The study revealed that France, China, and the Netherlands have systematically and effectively enacted laws to restrict smartphone usage in schools. In contrast, Thailand has seen a continuous increase in smartphone usage among children and adolescents in schools, adversely affecting their cognitive development, intelligence, and learning capacity. This trend has also led to issues such as attention deficit and slower learning progression, as well as negatively impacting students' mental health. However, Thailand currently lacks specific legal provisions to regulate smartphone usage in schools. The researcher proposes the establishment of legal measures to restrict smartphone usage in schools, addressing the identified issues similarly to the approaches taken by other countries. These measures aim to enhance the overall quality of children across all age groups, thereby contributing to the foundational development of the nation in the future.

Keywords: Legal Measures, Restriction of Rights, Smartphones, Schools

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทุกภาคส่วนจึงควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ประชาชนไทยสามารถเข้าถึงและใช้งาน ICT ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ความสำคัญของ ICT ในชีวิตประจำวันสะท้อนให้เห็นถึงการใช้โทรศัพท์มือถือของเด็กและเยาวชน ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ใช้งานโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนมากถึงร้อยละ 99.9 ขณะที่โทรศัพท์มือถือแบบพีเจียร์โฟนมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.2 เมื่อพิจารณาการใช้งานตามเพศ พบว่า ผู้หญิงมีการใช้งานมากกว่าผู้ชายเล็กน้อย โดยมีสัดส่วนร้อยละ 98.5 และ 98.2 ตามลำดับ สำหรับการโทรศัพท์มือถือในแต่ละกลุ่มอายุ กลุ่มอายุ 15 - 17 ปี มีการใช้งานสูงสุดที่ร้อยละ 99.5 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 18 - 24 ปี ซึ่งมีสัดส่วนร้อยละ 99.2 ในขณะที่กลุ่มอายุ 6 - 11 ปี มีการใช้งานต่ำที่สุดที่ร้อยละ 95.9 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการใช้งานสมาร์ทโฟนจะสะท้อนถึงการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า แต่การใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นำมาซึ่งปัญหาสำคัญหลายประการที่ต้องพิจารณา โดยองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เผยแพร่รายงาน Global Education Monitor 2023 เมื่อช่วงปลายเดือน กรกฎาคม 2566 ระบุว่า การใช้ฟอนมากเกินไปในกลุ่มเด็กนักเรียนมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพลดลง ส่งผลต่อสมาธิและความมั่นคงทางอารมณ์ รวมถึงเป็นการเพิ่มการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ (Cyber Bullying) ดังนั้น ควรมีการจัดการในเชิงนโยบายเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนในกลุ่มเด็ก โดยเฉพาะในห้องเรียนที่ต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนไม่ใช่จากเทคโนโลยีที่เข้ามาแทนที่ครู นอกจากนี้ ออเดรีย อาซูลย์ (Audrey Azoulay) ผู้อำนวยการใหญ่องค์การยูเนสโก กล่าวว่า การปฏิบัติทางเทคโนโลยี หรือทางดิจิทัลจะมีศักยภาพสูง แต่ขณะเดียวกันภาคสังคมในหลายประเทศก็ได้มีการเตือนถึงอันตรายจากการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนมากไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อแนวทางการจัดการศึกษาได้ แม้ว่าเทคโนโลยีจะ

เปิดกว้างแต่ไม่ใช่ทุกคนจะเข้าถึงเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะในด้านการศึกษายังมีเด็กนักเรียนอีกหลายล้านคนเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี ฉะนั้น การใช้งานเทคโนโลยี หรือสมาร์ตโฟนต่าง ๆ ก็ควรถูกนำไปใช้เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ หรือช่วยพัฒนาการเรียนการสอนของทั้งครูและนักเรียน ไม่ใช่การนำมาใช้เพื่อส่งผลเสียต่อพวกเขา ทุกประเทศต้องหันมาสนใจและให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก และสนับสนุนครูที่เป็นผู้สอนลดการใช้โลกออนไลน์เข้ามาสอนแทนการได้เข้าห้องเรียนจริง จากรายงานของยูเนสโก ทำให้เห็นว่าที่ผ่านมาจากจำนวน 1 ใน 4 ของระบบการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เริ่มมีการใช้นโยบายสั่งห้ามใช้สมาร์ตโฟนในห้องเรียน (สำนักข่าว The Coverage, 2567)

การใช้สมาร์ตโฟนในห้องเรียนหรือในสถานศึกษาเป็นปัญหาที่สำคัญทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยพบว่า ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก (กรุงเทพธุรกิจ, 2566) รวมถึงการสร้างปัญหาการรบกวนในชั้นเรียนและการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นอันตราย ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาด้านสังคมในระยะยาว (5Rights Foundation, 2024) นอกจากนี้ รายงานจากองค์การสหประชาชาติชี้แนะให้ประเทศต่าง ๆ หาวิธีจัดการการใช้สมาร์ตโฟนในห้องเรียนอย่างจริงจัง เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาทางอารมณ์และสังคมของเด็ก (นิตยสาร ซีเคียวริตี้ ซีเอสเอ็มส์, 2566) และควรมีการห้ามใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนเนื่องจากส่งผลเสียต่อการศึกษา (พีพีทีวี ช่อง 36, 2566) ขณะเดียวกันผลการศึกษาในหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐสิงคโปร์และสาธารณรัฐโคลอมเบีย พบว่า แม้จะมีทั้งข้อดีและข้อเสียในการใช้สมาร์ตโฟน แต่การห้ามหรือจำกัดการใช้งานส่งผลดีต่อบรรยากาศการเรียนรู้ โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนรู้ ทั้งนี้ ยังมีข้อเสนอจากนักวิชาการที่ให้พิจารณานโยบายการใช้เทคโนโลยีอย่างรอบคอบเพื่อสนับสนุนสิทธิและการพัฒนาของเด็กในระยะยาว (5Rights Foundation, 2024) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียน หลายประเทศจึงมีนโยบายหรือกฎหมายจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียน (สำนักข่าวอิศรา, 2566) เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ เป็นต้น

ปัจจุบันการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนของประเทศไทยเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และสุขภาพจิตของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา ข้อมูลจากศูนย์เครือข่ายข้อมูลเทคโนโลยีเผยว่า 78% ของนักเรียนมัธยมในประเทศไทยมีการใช้สมาร์ตโฟนในช่วงเวลาเรียน ซึ่งกว่า 60% ใช้เพื่อความบันเทิง เช่น เล่นโซเชียลมีเดียหรือเกมออนไลน์ ทำให้นักเรียนเสียสมาธิจากการเรียนและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลดลง (กรุงเทพธุรกิจ, 2566) นอกจากนี้ การใช้สมาร์ตโฟนอย่างต่อเนื่องยังส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ เช่น ความเครียดและอาการปวดตา การใช้สมาร์ตโฟนในห้องเรียนส่งผลให้เกิดปัญหาการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และกระทบต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และทักษะทางสังคม (Aboutmom, 2566) หลายประเทศจึงได้ดำเนินการจำกัดการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนอย่างเข้มงวด โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ (สยามโพนดอทคอม, 2561); (กรุงเทพธุรกิจ, 2562) จากปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนอย่างเป็นทางการ รัฐบาลได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาเพื่อกำหนดมาตรการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนให้เกิดความเหมาะสม (สนุกดอทคอม, 2565) โดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้ศึกษาแนวทางการลดใช้สมาร์ตโฟนหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กทุกช่วงวัยให้เติบโตเต็มที่มีคุณภาพ สนับสนุนให้นักเรียนเติบโตขึ้นพร้อมกับพัฒนาการที่แข็งแรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (ศธ. 360 องศา, 2567) และโรงเรียนบางแห่งได้ให้ความสำคัญกับปัญหานี้ โดยกำหนดแนวทางจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียน เช่น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ออกแนวปฏิบัติการใช้โทรศัพท์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2565) และโรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ได้ออกระเบียบโรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ ว่าด้วยการใช้โทรศัพท์ (มือถือ) เคลื่อนที่ของนักเรียน พ.ศ. 2563 (โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์, 2563) จากปัญหาการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียน สะท้อนให้เห็น

ถึงความจำเป็นในการพิจารณาออกกฎหมายหรือมาตรการจำกัดสิทธิเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนไทยให้เหมาะสมกับนโยบายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีคนเก่งและมีคุณภาพ โดยปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา (ราชกิจจานุเบกษา, 2561)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาถึงแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย เพราะประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าว โดยผู้วิจัยศึกษากฎหมาย 3 ประเทศ ได้แก่ 1) สาธารณรัฐฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศต้นแบบของระบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) โดยกระทรวงศึกษาธิการฝรั่งเศสกำหนดการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนเพื่อช่วยพัฒนาบรรยากาศในสถานศึกษา จัดความรุนแรงในโลกออนไลน์ และการเผยแพร่รูปภาพที่มีเนื้อหารุนแรง หวังว่าเด็กจะมีผลการเรียนที่ดีขึ้น เนื่องจากโลกออนไลน์ทำลายสมาธิ และความสามารถในการหาความรู้ 2) สาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากเป็นประเทศเอกราชในเอเชียตะวันออกที่มีประชากรมากที่สุดเป็นอันดับสองของโลก โดยมีนโยบายด้านการศึกษาและการควบคุมเทคโนโลยีที่เข้มงวด ครอบคลุมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กำหนดขอบเขตการใช้งานสมาร์ตโฟนหรือเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่เป็นเครื่องมือการสอนหนังสือเอาไว้ที่ 30% จากชั่วโมงการสอนทั้งหมด เพื่อให้ นักเรียนพักตัวเองจาก “หน้าจอ” และมุ่งความสนใจไปกับการเรียนในห้องเรียน และ 3) ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ เนื่องจากเป็นประเทศที่เพิ่งมีกฎหมายนี้บังคับใช้เมื่อปี 2567 เพื่อปกป้องนักเรียนจากผลกระทบของเทคโนโลยีตลอดช่วงการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย และได้วางแผนขับเคลื่อนไปสู่การห้ามใช้มือถือจากห้องเรียนในปี 2567 ซึ่ง ครอบเบิร์ต ไดจกราก (Robbert Dijkgraaf) รัฐมนตรีศึกษาธิการของเนเธอร์แลนด์ ประกาศล่าสุดเมื่อต้นเดือน กรกฎาคม 2566 ว่า นักเรียนต้องมีสมาธิและต้องได้รับโอกาสในการเรียนหนังสือให้ดี งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีข้อบ่งชี้ว่าโทรศัพท์มือถือเป็นตัวก่อกวน ดังนั้น เราต้องปกป้องนักเรียนจากสิ่งนี้ จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศข้างต้น เพื่อเป็นแนวทางในการออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในด้านพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ลดปัญหาสุขภาพจิต ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อการบริหารภาครัฐด้านวางแผนแนวทางการใช้ ICT ในการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกัน จึงได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์
2. เพื่อศึกษาแนวทางมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ตโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยทางนิติศาสตร์ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ได้แก่ บทความงานวิจัย ตัวบทกฎหมาย แนวปฏิบัติการใช้โทรศัพท์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุว่าด้วยการใช้โทรศัพท์ (มือถือ) เคลื่อนที่ของนักเรียน พ.ศ. 2563 โรงเรียนท่าแพ ผดุงวิทย์ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และประเทศไทย โดยการรวบรวม ศึกษา ค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบด้วยข้อมูลในรูปของเอกสาร ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

2. การวิจัยภาคสนาม (Field Research)

การวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้เชี่ยวชาญ ด้านกฎหมาย ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ประกอบการ จำนวน 35 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาไปทำการศึกษาและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาและเสนอมาตรการทางกฎหมาย ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนของประเทศไทย โดยใช้กระบวนการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบสโนว์บอล (Snow Ball) กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 20 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และกลุ่มผู้ประกอบการ จำนวน 10 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ทั้งสามกลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการประชุมทางไกล (Video Conference) หรือการใช้โทรศัพท์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องบันทึกเสียง จัดระเบียบข้อมูล ดำเนินการถอดเทป การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย การเขียนบันทึกพร้อมสรุปข้อมูลและจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของงานวิจัย ซึ่งดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ทั้งด้านภาษาให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของงานวิจัยและข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนำเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) ไปทดลองเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ: ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนของประเทศไทยและสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ได้แก่ บทความงานวิจัย ตั๋วทกกฎหมาย แนวปฏิบัติการใช้โทรศัพท์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระบุว่าด้วยการใช้โทรศัพท์ (มือถือ) เคลื่อนที่ของนักเรียน พ.ศ. 2563 โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ตลอดจนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และประเทศไทย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก: ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 35 คน ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย 2) กลุ่มผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และ 3) กลุ่มผู้ประกอบการ โดยใช้แนวคำถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ คณะผู้วิจัยได้ชี้แจงต่อผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามหลักจริยธรรม โดยไม่ระบุข้อมูลส่วนตัวที่เชื่อมโยงตัวบุคคลได้ และมีวิธีการ

เก็บรักษาข้อมูล ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่สามารถเชื่อมโยงถึงผู้ให้สัมภาษณ์ และยึดหลักความเป็นส่วนตัว (Privacy) ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและการสื่อสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อทำความเข้าใจลึกซึ้งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมาย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจะถูกบันทึกเสียงและถอดความ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้นับสนุนข้อเสนอแนะในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. แนวทางและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

ผลจากการวิจัยพบว่า รายงานขององค์การสหประชาชาติแนะนำว่า ควรมีการห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน เนื่องจากส่งผลเสียต่อการศึกษา เพื่อรับมือกับปัญหาการเรียนหยุดชะงัก เพิ่มระดับการเรียนรู้ และช่วยปกป้องเด็กจากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ยูเนสโก (UNESCO) หน่วยงานด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ กล่าวว่า มีหลักฐานว่าการใช้โทรศัพท์มือถือมากเกินไปเชื่อมโยงกับประสิทธิภาพการศึกษาที่ลดลง และการใช้เวลาบนหน้าจอมากเกินไป จะส่งผลเสียต่อความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็ก จากการวิเคราะห์ระบบการศึกษาใน 200 ประเทศทั่วโลก ยูเนสโกประเมินว่า 1 ใน 6 ประเทศ เคยสั่งห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน หลายประเทศจึงออกกฎหมายจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน

แนวทางมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ก่อนการออกกฎหมายจำกัดสิทธิสมาร์ทโฟนในโรงเรียนสาธารณรัฐฝรั่งเศส ปัญหาการเสพติดหน้าจอและการใช้ดิจิทัลเกินจำเป็นส่งผลให้เกิดการเสียสมาธิในห้องเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว และขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นักเรียนที่ใช้สมาร์ทโฟนมากเกินไปมีปัญหาด้านพัฒนาการทางสังคมและจิตใจ ทำให้ขาดทักษะการสื่อสารแบบเผชิญหน้า อีกทั้ง การกลั่นแกล้งทางออนไลน์เพิ่มความเสี่ยงต่อความปลอดภัยและสุขภาพจิตของนักเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผลักดันให้เกิดกฎหมายจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยขึ้น

สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้เริ่มใช้นโยบายห้ามใช้หรือแบนโทรศัพท์สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ตั้งแต่เดือนกันยายน ปี 2018 โดยริเริ่มจากนโยบายของ นายเอมมานูเอล มาครง ประธานาธิบดีฝรั่งเศสที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง เพราะเชื่อว่าหากนักเรียนใช้งานสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตมากเกินไป อาจจะทำให้เกิดผลเสียกับการเรียน คะแนนตกต่ำและมีผลต่อการทำงานของสมองที่ช้าลง โดยแนวคิดการออกกฎหมายห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของฝรั่งเศสในปี 2018 มีพื้นฐานมาจากความพยายามสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีสมาธิและปลอดภัย โดย Jean-Michel Blanquer รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้น กล่าวว่ากฎหมายนี้มีเป้าหมายเพื่อลดการรบกวนสมาธิในชั้นเรียน ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และลดความเสี่ยงจากการเสพติดสมาร์ทโฟน โดยอธิบายเพิ่มเติมว่ามาตรการดังกล่าวเป็นวิธีการส่งเสริมสุขภาพของเด็กในโรงเรียน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและครูในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ การออกกฎหมายนี้สะท้อนถึงความกังวลในยุคที่สมาร์ทโฟนถูกใช้งานอย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของเด็กในวัยเรียน

กฎหมาย “Loi n° 2018 - 698 du 3 août 2018” จำกัดการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งประกาศใช้อย่างเป็นทางการเมื่อปี 2018 โดยครอบคลุมนักเรียนในช่วงอายุต่ำกว่า 15 ปี เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การลดสิ่งรบกวนจากเทคโนโลยี และการป้องกันการเกิดสถานการณ์ที่อาจเสี่ยงต่อความปลอดภัยหรือการกลั่นแกล้งกันทางโลกออนไลน์ ขอบเขตของกฎหมายนี้ระบุให้นักเรียนในโรงเรียนระดับ

ประถมศึกษาและมัธยมต้นต้องปฏิบัติตาม สำหรับอุปกรณ์ที่ถูกห้ามใช้งานตามกฎหมายนี้รวมถึงสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตอื่น ๆ โดยจะมีข้อยกเว้นในกรณีที่มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับเทคโนโลยี ในกรณีของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ดิจิทัลหรือความจำเป็นทางการแพทย์ นอกจากนี้ มีข้อยกเว้นในการใช้งานสมาร์ทโฟนสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนที่เฉพาะเจาะจง เช่น การใช้ แอปพลิเคชันการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้บางโอกาส

กรณีที่นักเรียนฝ่าฝืนจะมีการยึดอุปกรณ์ไว้ในระหว่างเวลาที่อยู่ในโรงเรียน และในบางกรณีอาจมีบทลงโทษเพิ่มเติมตามกฎหมายระเบียบของโรงเรียนแต่ละแห่ง

กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีเป้าหมายเพื่อลดสิ่งรบกวนสมาธิและส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ผลกระทบที่เห็นได้ คือ การลดเวลาการใช้งานสมาร์ทโฟนและปรับปรุงพฤติกรรมในชั้นเรียน แม้ว่าจะมีเสียงวิจารณ์ว่ากฎหมายนี้อาจมีความเข้มงวดเกินไปในบางกรณี เช่น ระดับความเข้มงวดมีมาตรการที่เข้มงวดที่สุด โดยครอบคลุมทุกโรงเรียนและทุกระดับชั้น ส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนในชั้นเรียนดีขึ้นอย่างชัดเจน และการตอบรับจากสังคมที่ดีในเชิงนโยบาย

แนวทางมาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีน

การใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนทำให้เสียสมาธิและส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง นอกจากนี้ การใช้สมาร์ทโฟนในห้องเรียนยังสร้างปัญหาการคัดลอกผลงานและทุจริตในการสอบ สถานการณ์นี้ทำให้รัฐบาลจีนเห็นความจำเป็นในการดำเนินการเพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจีนได้ออกคำสั่งห้ามนักเรียนนำโทรศัพท์มือถือมาโรงเรียน หากไม่ได้ทำจดหมายขออนุญาตก่อน ซึ่งทางโรงเรียนได้เสนอวิธีการอื่น ๆ เพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารกับผู้ปกครองได้ และเป็นการปกป้องสายตาของเด็ก ๆ จากแสงของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงจะช่วยให้นักเรียนมีสมาธิและเลิกการติดอินเทอร์เน็ตซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตอีกด้วย ในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2021 รัฐบาลจีนได้ประกาศใช้กฎหมายที่ห้ามการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเรียกว่า “ระเบียบว่าด้วยการจัดการโทรศัพท์มือถือของนักเรียนในโรงเรียนประถมและมัธยม” (中华人民共和国教育部令第 39 号) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและลดการใช้สมาร์ทโฟนในห้องเรียน กำหนดให้โรงเรียนมีแนวทางที่ชัดเจนในการจัดการการใช้งานอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีผลบังคับใช้กับนักเรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีถึง 18 ปี โดยระบุว่าโรงเรียนต้องจัดทำมาตรการที่เข้มงวดเพื่อป้องกันการนำสมาร์ทโฟนและอุปกรณ์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเข้ามาในห้องเรียน อีกทั้ง บังคับให้โรงเรียนแจ้งผู้ปกครองเกี่ยวกับนโยบายการห้ามใช้สมาร์ทโฟน เพื่อให้ผู้ปกครองรับรู้และปฏิบัติตาม อุปกรณ์ที่ถูกห้ามประกอบด้วยสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ข้อยกเว้นโรงเรียนอนุญาตให้นักเรียนใช้สมาร์ทโฟนในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น การติดต่อกับผู้ปกครองในกรณีฉุกเฉิน ซึ่งต้องมีการบันทึกเหตุผลและการอนุญาตอย่างชัดเจน โรงเรียนจะต้องจัดทำแนวทางในการขออนุญาตเพื่อใช้สมาร์ทโฟน โดยจะต้องมีการพิจารณาและอนุมัติโดยผู้บริหารโรงเรียน

หากนักเรียนฝ่าฝืนอาจลงโทษทางวินัย เช่น การเตือน การปรับ หรือการระงับสิทธิในการเข้าเรียนหากกระทำความผิดซ้ำ การจัดการบทลงโทษจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและโปร่งใส เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเดียวกันในอนาคต

สาธารณรัฐประชาชนจีนประกาศห้ามนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัศึกษานำสมาร์ทโฟนเข้าโรงเรียน ยกเว้นกรณีได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากผู้ปกครองและโรงเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนต้องจัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับการสื่อสารและการเรียนรู้ ผลที่ได้ คือ การลดความกดดันทางสังคมและปัญหาการเสพติดสมาร์ทโฟน

ในกลุ่มนักเรียน ซึ่งส่งผลกระทบในเชิงบวกต่อพฤติกรรมของนักเรียนด้านสุขภาพจิต แม้ว่ามีเสียงวิพากษ์เกี่ยวกับความเหมาะสมในการบังคับใช้แต่ยังได้รับการตอบรับที่ดีจากสังคม

แนวทางมาตรการทางกฎหมายของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

ก่อนการออกกฎหมายห้ามการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ปัญหาการใช้โทรศัพท์มือถือในห้องเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการรายงานถึงผลกระทบทางลบ เช่น การขาดสมาธิในชั้นเรียน พฤติกรรมก้าวร้าว และปัญหาการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ทำให้มีความต้องการในการควบคุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและปลอดภัยมากขึ้น

รัฐบาลเนเธอร์แลนด์แถลงว่า สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และสมาร์ทวอตช์ เรียกว่าอุปกรณ์เหล่านี้ว่า “สิ่งรบกวนสมาธิ” ที่ทำให้ผลการเรียนและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนลดลง โดยมีหลักฐานเพิ่มมากขึ้น ว่าการใช้สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนเป็นอันตราย นักเรียนมีสมาธิลดลง และผลการเรียนของพวกเขาก็ลดลง จำเป็นต้องปกป้องนักเรียนจากเรื่องนี้ Robbert Dijkgraaf รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวในถ้อยแถลงว่า “แม้ว่าสมาร์ทโฟนจะเกี่ยวพันกับชีวิตของเรา แต่ก็ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียน” นักเรียนต้องมีสมาธิและต้องได้รับโอกาสในการเรียนที่ดี สมาร์ทโฟนเป็นสิ่งรบกวน งานวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องปกป้องนักเรียนจากสิ่งนี้ การแบนครั้งนี้เป็นผลมาจากการหารือและข้อตกลงระหว่างกระทรวง โรงเรียน รวมถึงองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยระบุว่าโรงเรียนต่าง ๆ สามารถหาทางจัดระเบียบการแบนได้เอง แต่การบังคับใช้กฎหมายจะเข้มงวดมากขึ้น หากการดำเนินการนี้ไม่ได้ผลลัพธ์ที่เพียงพอภายในฤดูร้อนปี 2024 ทั้งนี้ งานวิจัยหลายชิ้น พบว่า เมื่อนักเรียนใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนมากขึ้นส่งผลให้ผลการเรียนรู้ของเด็กตกต่ำลง เพราะเด็กขาดความสนใจต่อบทเรียน ขาดสมาธิในการเรียนรู้ และขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ และครู อันเป็นอันตรายต่อพัฒนาการของเด็ก ด้วยเหตุนี้ในหลายประเทศจึงมีแนวคิดในการห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน เพื่อที่จะให้นักเรียนกลับมาสนใจบทเรียนและทำกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย

กฎหมายถูกประกาศใช้ในปี 2024 มีชื่อว่า Wet digitale apparaten in het onderwijs ซึ่งมีผลบังคับใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ โดยนักเรียนทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 4 ปี ถึง 18 ปี ต้องปฏิบัติตาม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ลดความวิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับโซเชียลมีเดีย และสนับสนุนการติดต่อสื่อสารโดยตรง ห้ามการใช้สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และอุปกรณ์ดิจิทัลอื่น ๆ ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตในชั้นเรียน มีข้อยกเว้นสำหรับกรณีการเรียนการสอนเฉพาะที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ดังกล่าว

หากนักเรียนฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษที่หลากหลาย ซึ่งรวมถึงการยึดอุปกรณ์และบทลงโทษอื่น ๆ ที่เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียนแต่ละแห่ง

เมื่อราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์บังคับใช้ข้อกำหนดให้โรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้และกิจกรรมเฉพาะที่เกี่ยวข้อง การตอบรับจากสังคมส่วนใหญ่เป็นไปในทางบวก เนื่องจากกฎหมายมีการประกาศใช้ในปี 2024 จึงต้องติดตามผลกระทบในระยะยาวด้านการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียน

ตารางที่ 1 ข้อมูลกฎหมายการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสสาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

ประเด็น	สาธารณรัฐฝรั่งเศส	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์
ชื่อกฎหมาย	กฎหมาย “Loi n° “2018 - 698 du 3 août 2018”	ระเบียบว่าด้วยการจัดการโทรศัพท์มือถือของนักเรียนในโรงเรียนประถมและมัธยม (中华人民共和国教育部令第39号)	กฎหมาย “Wet digitale apparaten in het onderwijs”

ตารางที่ 1 ข้อมูลกฎหมายการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ (ต่อ)

ประเด็น	สาธารณรัฐฝรั่งเศส	สาธารณรัฐประชาชนจีน	ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์
ขอบเขต การบังคับใช้	ใช้กับนักเรียนทุกคนที่มีอายุ ต่ำกว่า 15 ปี โดยใช้กับ สถานศึกษาในระดับประถม ศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น	ใช้บังคับกับนักเรียน ในโรงเรียนประถมและมัธยม (อายุ 6 - 18 ปี) โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้าง สมาธิในการเรียนรู้	ใช้กับนักเรียนทุกคน ในระดับประถมและมัธยม (อายุ 4 - 18 ปี) โดยมีเป้าหมาย เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่ปราศจากการรบกวน
	อุปกรณ์ที่อยู่ภายใต้ข้อห้ามนี้ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และสมาร์ทวอตช์	ห้ามการใช้โทรศัพท์มือถือ แท็บ เล็ต และอุปกรณ์ ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ต หรือโซเชียลมีเดีย	ห้ามการใช้สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก
	ข้อยกเว้น 1. ในบางกรณีที่ต้องใช้อุปกรณ์ เพื่อการเรียนการสอนพิเศษ หรือสำหรับนักเรียนที่มีความ พิการซึ่งจำเป็นต้องใช้ โทรศัพท์มือถือ 2. อนุญาตให้โรงเรียนสามารถใช้ อุปกรณ์การใช้ได้ ในกรณีที่จำเป็น เช่น การใช้เพื่อการศึกษาหรือเพื่อ ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ 3. ความจำเป็นทางการแพทย์	ข้อยกเว้น อนุญาตให้ใช้กรณีมีความจำเป็น เช่น การติดต่อกับผู้ปกครองใน กรณีฉุกเฉิน ซึ่งต้องมีการบันทึกเหตุผลและ การอนุญาตอย่างชัดเจน	ข้อยกเว้น สำหรับกรณีการเรียนการสอน เฉพาะที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ ดังกล่าว
บทลงโทษ	ให้อำนาจกับโรงเรียนในการ กำหนดแนวทางและนโยบาย ภายในสถานศึกษาเอง เช่น การ ยึดโทรศัพท์ในระหว่างเวลา เรียน	โรงเรียนสามารถบังคับใช้ บทลงโทษ เช่น ยึดอุปกรณ์ แจ้ง ผู้ปกครอง และการดำเนินการทางวินัย	โรงเรียนสามารถลงโทษ ตามนโยบายของตน เช่น การเตือน การยึดอุปกรณ์ และมาตรการ ทางวินัยอื่น
เหตุผลในการ ประกาศใช้ กฎหมาย	เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ การลด สิ่งรบกวนจากเทคโนโลยี และ การป้องกันการเกิดสถานการณ์ ที่อาจเสี่ยงต่อความปลอดภัย หรือการกลั่นแกล้งกันทางโลก ออนไลน์	เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และลดการใช้สมาร์ทโฟน ในห้องเรียน	เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ มีประสิทธิภาพ ลดความวิตกกังวลที่เกี่ยวข้องกับ โซเชียลมีเดียและสแน็บสนุน การติดต่อสื่อสารโดยตรง

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ มาตรการทางกฎหมายของทั้งสามประเทศมีขอบเขตการบังคับใช้อย่างสอดคล้องกัน โดยเน้นถึงการจำกัดการใช้โทรศัพท์มือถือและอุปกรณ์ที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก และสมาร์ทวอตช์

ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กฎหมายดังกล่าว มีข้อห้ามที่ชัดเจนในการใช้งานอุปกรณ์เหล่านี้ ในสถานศึกษา ยกเว้นในกรณีที่ใช้เพื่อการศึกษา หรือมีเหตุจำเป็นตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ กฎหมายให้อำนาจแก่โรงเรียนในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติสำหรับการลงโทษนักเรียนที่ฝ่าฝืนข้อบังคับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างความสมดุลระหว่างการจำกัดสิทธิในการใช้งานอุปกรณ์เหล่านี้กับการเปิดโอกาสให้มีข้อยกเว้นที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้

สำหรับประเด็นเรื่อง การกำหนดอายุในการบังคับใช้กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสใช้กับนักเรียนทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ครอบคลุมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้เด็กเรียนเติบโตในช่วงวัยรุ่นตอนต้นโดยมีการรบกวนจากเทคโนโลยีน้อยที่สุด ขณะที่สาธารณรัฐประชาชนจีนและราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ได้กำหนดขอบเขตอายุที่กว้างขึ้นครอบคลุมตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อายุ 18 ปี เพื่อปกป้องนักเรียนจากผลกระทบของเทคโนโลยีตลอดช่วงการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย

2. แนวทางมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย

ผลจากการวิจัยพบว่า ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของทุกคน โดยกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ห่วงใยเป็นอย่างยิ่ง คือ พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และอุปกรณ์ดิจิทัลอื่น ๆ ของเด็กเล็กที่ติดหน้าจอมากเกินไป ส่งผลต่อพัฒนาการหลายด้าน ข้อมูลจากทั่วโลกเริ่มแสดงให้เห็นถึงผลกระทบจากการใช้จอดิจิทัลในวัยเด็กเล็ก จนทำให้หลายประเทศต้องเริ่มร่างกฎหมายหรือกำหนดนโยบายเพื่อจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส ออกกฎหมายห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนสำหรับนักเรียนอายุไม่เกิน 15 ปี ตั้งแต่ปี 2018 เพื่อช่วยลดการรบกวนในชั้นเรียน และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตจากการใช้สื่อดิจิทัลมากเกินไป ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ และประเทศฟินแลนด์ก็เริ่มใช้มาตรการคล้ายกัน ในปี 2024 โดยมีการจำกัดหรือห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนเพื่อลดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้น

ในประเทศไทยมีการศึกษาวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อดิจิทัลมากเกินไปในเด็กเล็ก อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านสมองและสติปัญญา ซึ่งหนึ่งในงานวิจัยพบว่า เด็กที่ใช้เวลาหน้าจอมากกว่า 6 ชั่วโมงครึ่งต่อวัน มีค่าเฉลี่ย IQ ต่ำกว่ากลุ่มเด็กที่ใช้เวลาหน้าจอน้อยกว่าอย่างมาก อีกทั้งยังมีความเสี่ยงที่จะเกิดปัญหาสมาธิสั้นและการเรียนรู้ที่ช้าลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออนาคตของเด็กในระยะยาว เพื่อรับมือกับปัญหานี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้เสนอนโยบาย “3 เร่ง 3 ลด 3 เพิ่ม” ต่อที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในสภาวะวิกฤต ซึ่งประเด็นหนึ่งในนั้น คือ เด็กปฐมวัยมีแนวโน้มการใช้สมาร์ทโฟนที่สูงขึ้น ขณะเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้มอบหมายให้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาแนวทางการลดใช้สมาร์ทโฟนหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยไม่ต้องไม่ละเมิดสิทธิของเด็ก รวมถึงแยกประเด็นนี้จากเรื่องของการใช้อุปกรณ์เป็นสื่อการเรียนการสอนด้วย ซึ่งเป้าหมายสำคัญที่แท้จริง คือ พัฒนาคุณภาพของเด็กทุกช่วงวัยให้เติบโตเต็มที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต

นอกจากนี้ ยังพบว่า ประเทศไทยไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน โรงเรียนบางแห่งได้ตระหนักถึงปัญหาการใช้สมาร์ทโฟนในสถานศึกษาจึงกำหนดแนวปฏิบัติหรือระเบียบเพื่อจำกัดสิทธิการใช้งานสมาร์ทโฟนอย่างเคร่งครัด เช่น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ออกแนวปฏิบัติการใช้โทรศัพท์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ของนักเรียน โดยโรงเรียนอนุญาตให้นักเรียนนำโทรศัพท์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มาโรงเรียนได้ แต่ต้องปฏิบัติตามแนวทางที่เข้มงวด ยกเว้นใช้เพื่อการเรียนและติดต่อผู้ปกครองเท่านั้น โดยเก็บอุปกรณ์ในกล่องหน้าห้องเมื่อเข้าเรียนและใช้ได้เฉพาะช่วงเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ หากมีการใช้งานผิดวัตถุประสงค์หรือเกิดการรบกวน โรงเรียนจะดำเนินการตามกฎหมายที่เข้มงวด รวมถึงการยึดอุปกรณ์เป็นเวลา 30 วัน และโรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ได้ออกระเบียบโรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ ว่าด้วยการใช้โทรศัพท์ (มือถือ) เคลื่อนที่ของนักเรียน พ.ศ. 2563 กำหนดการใช้โทรศัพท์มือถือของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน โดยไม่อนุญาตให้นำโทรศัพท์มา

โรงเรียน ยกเว้นกรณีที่เป็น จำเป็น ซึ่งต้องปิดเครื่องและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด หากฝ่าฝืนจะมีการลงโทษตามลำดับขั้นตั้งแต่การบันทึกและหักคะแนนความประพฤติไปจนถึงการแจ้งผู้ปกครองและยึดโทรศัพท์

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเสนอให้มีการออกกฎหมายจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน โดยเน้นการจำกัดสิทธิที่ไม่กระทบต่อสิทธิพื้นฐานของนักเรียนอย่างเกินควร และควรมีข้อยกเว้นในกรณีที่จำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการทางกฎหมายและคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดในด้านการศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาชี้ว่าการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนสามารถช่วยลดสิ่งรบกวนในชั้นเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันผู้ปกครองแสดงความห่วงใยถึงผลกระทบที่อาจเกิดจากการใช้สมาร์ทโฟนอย่างเกินความจำเป็น และสนับสนุนให้โรงเรียนมีนโยบายที่ชัดเจนในการจัดการเพื่อให้บุตรหลานได้ใช้งานสมาร์ทโฟนอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเรียน

จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยคาดการณ์ถึงผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนที่อาจเกิดขึ้นจากทัศนคติของสังคม ผู้ปกครองและนักเรียน ในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ การจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนอาจช่วยลดปัญหาด้านพฤติกรรมและเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กไทย อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องมีการออกมาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ซึ่งการวางมาตรการทางกฎหมายต้องคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นโดยการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการมาผลักดันช่วยลดผลกระทบด้านลบของการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในระยะยาว เช่น การจัดทำโครงการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองและครูเกี่ยวกับผลกระทบของสมาร์ทโฟน การกำหนดนโยบายที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน รวมถึงการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในเชิงบวกการดำเนินการเหล่านี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของทุกคน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน: แนวทางสำหรับประเทศไทย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. แนวทางและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

ผลการวิจัยพบว่า มาตรการทางกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศ มุ่งเน้นการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนเพื่อป้องกันผลกระทบด้านลบต่อการพัฒนาการเรียนรู้และสุขภาพจิตของนักเรียน โดยการจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนหรืออุปกรณ์ดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ทั้งนี้ ในแต่ละประเทศมีรายละเอียดที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคม และสามารถวิเคราะห์ได้ว่ามาตรการทางกฎหมายมีการชั่งน้ำหนักระหว่างข้อจำกัดและข้อยกเว้นในการใช้สมาร์ทโฟน เพื่อเป็นแนวทางที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Snow, A. & Finlay, F. สรุปว่าการศึกษานโยบายจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนมัธยมของสหราชอาณาจักร ชี้ให้เห็นว่านโยบายจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนช่วยลดการถูกรบกวนในห้องเรียน และเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน นอกจากนี้ การจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนยังช่วยลดความเครียดและปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มวัยรุ่น (Snow, A. & Finlay, F., 2022) อีกทั้ง สนับสนุนแนวทาง

การจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนตามมาตรการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ที่เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและการปกป้องสุขภาพจิตของเด็ก

คณะผู้วิจัยเห็นว่า มาตรการทางกฎหมายของทั้ง 3 ประเทศ เป็นแนวทางที่ดีสำหรับประเทศไทย ในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม โดยประเทศไทยควรนำแนวคิดการออกกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีสมาธิและความปลอดภัยในชั้นเรียนและส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แนวคิดการออกกฎหมายของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการให้ความสำคัญด้านสุขภาพของนักเรียนเพื่อปกป้องสายตาจากแสงของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงลดการใช้สมาร์ทโฟนซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตและพัฒนาการในการเรียนรู้ของนักเรียน และแนวคิดการออกกฎหมายของราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ที่ให้ความสำคัญในการสร้างสมาธิ ลดสิ่งรบกวนในการเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน มาปรับใช้เป็นแนวทางในการออกมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย

2. แนวทางมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของประเทศไทย

ผลการวิจัยพบว่า มาตรการทางกฎหมายในการจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนของประเทศไทยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนากฎหมายที่ชัดเจนเพื่อรับมือกับผลกระทบทางลบที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในวัยเรียนโดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณคล เชื้อมงคล และคณะ สรุปว่าผลของการติดสมาร์ทโฟนมีผลต่อสุขภาพของนักเรียน โดยนักเรียนที่มีปัญหาด้านสายตาผิดปกติ ร้อยละ 3.9 และนักเรียนเริ่มมีปัญหาด้านความจำและสมาธิ ร้อยละ 60.2 นักเรียนมีปัญหาด้านความจำและสมาธิผิดปกติ ร้อยละ 7.9 และนักเรียนมีปัญหาด้านสุขภาพจิต ร้อยละ 47.0 การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าเมื่อเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มที่จะใช้สมาร์ทโฟนมากเกินไป ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต (วรณคล เชื้อมงคล และคณะ, 2564) งานวิจัยในประเทศไทย ผลการศึกษาของ ปรียาภรณ์ ประยงค์กุล และสุภาวดี เจริญวานิช สรุปว่า การใช้สมาร์ทโฟนส่งผลกระทบต่อเด็ก เช่น ปัญหาทางสุขภาพ พัฒนาการ สุขภาพจิต พฤติกรรม และสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่จะนำพาเด็กไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลและป้องกันการติดสมาร์ทโฟนในเด็ก ถือเป็นภารกิจและพันธกิจสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ และเสนอแนะให้มีการจำกัดการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนโดยไม่จำเป็น (ปรียาภรณ์ ประยงค์กุล และสุภาวดี เจริญวานิช, 2567) ข้อมูลนี้สอดคล้องกับมาตรการของสาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ที่มีเป้าหมายร่วมกันในการลดผลกระทบของเทคโนโลยีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้ แนวทางจากการศึกษาในประเทศอื่น ๆ เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ ยืนยันว่าการออกกฎหมายห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนสามารถช่วยลดการรบกวนในห้องเรียนและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์กับกลุ่มผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาและกลุ่มผู้ปกครองยังแสดงให้เห็นถึงความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนอย่างมากเกินไป และมีการเรียกร้องให้มีมาตรการที่ชัดเจนเพื่อจัดการกับการใช้สมาร์ทโฟนอย่างเหมาะสมในโรงเรียน การสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนามาตรการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาและสุขภาพจิตของนักเรียนในอนาคต อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Smith, J. et al. สรุปว่าในสหรัฐอเมริกาได้แสดงให้เห็นว่าการใช้สมาร์ทโฟนในห้องเรียนก่อให้เกิดการรบกวน ลดความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน (Smith, J. et al., 2020) การห้ามสมาร์ทโฟนในโรงเรียนจึงเป็นมาตรการที่ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐอย่างเร่งด่วน เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษาให้กับนักเรียน

คณะผู้วิจัยเห็นว่า จากปัญหาดังกล่าว ประเทศไทยควรเร่งให้มีการออกกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญโดยการออกกฎหมายหรือนโยบายมาควบคุมหรือจำกัดสิทธิในการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกหากมีมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน และราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์มีมาตรการทางกฎหมายในการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน ซึ่งส่งผลให้การเรียนการสอนมีคุณภาพมากขึ้น ลดการรบกวนในห้องเรียน และเพิ่มสมาธิของนักเรียน ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการดังกล่าว คณะผู้วิจัยเห็นว่า รัฐบาลควรมีการออกกฎหมายควบคุมอย่างเคร่งครัดโดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาปัญหาและผลกระทบและผลักดันการออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ควรบังคับใช้กับนักเรียนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ตลอดช่วงการศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนจะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย โดยการกำหนดมาตรการควบคุมการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียนตามช่วงวัย เช่น ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และควรกำหนดข้อห้ามและข้อยกเว้นที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของนักเรียนและสุขภาพจิต เช่น กำหนดให้ใช้งานได้เฉพาะในชั้นเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนสำหรับบทลงโทษควรให้อำนาจโรงเรียนพิจารณาตามความเหมาะสม เช่น การตักเตือน การยึดสมาร์ทโฟน การตัดคะแนนความประพฤติ และการรายงานต่อผู้ปกครอง เป็นต้น อีกทั้ง กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง ในการควบคุมดูแลการใช้สมาร์ทโฟนอย่างเหมาะสม เพื่อสร้างความเข้าใจถึงประโยชน์ต่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก รวมถึงการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างสมดุล การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากผลกระทบเชิงลบของเทคโนโลยีและควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเพิ่มเติมในประเทศไทยเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน เช่น ผลกระทบทางสุขภาพจิต พัฒนาการทางการเรียนรู้ และการเข้าสังคมของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีข้อมูลที่ชัดเจนสำหรับการออกมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2562). “มาตรการห้ามใช้โทรศัพท์มือถือในโรงเรียน”. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2567 จาก https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/123148#google_vignette
- _____. (2566). “โรงเรียนฝรั่งเศสห้ามใช้มือถือในห้องเรียน”. เรียกใช้เมื่อ 2 กันยายน 2567 จาก https://www.bangkokbiznews.com/world/1132367#google_vignette
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2565). Procedure for the use of mobile phones in schools. เรียกใช้เมื่อ 22 กันยายน 2567 จาก <https://satitm.chula.ac.th/images/pdf/procedure05.pdf>
- นิตยสาร ซีเคียวริตี้ ซิสเต็มส์. (2566). เมื่อสมาร์ทโฟนเป็น “ศัตรู” ในห้องเรียน UN จึงสนับสนุนให้ “แบน”. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2567 จาก <https://www.securitysystems.in.th/2023/08/un-encourage-to-ban-smartphone-in-classroom/>
- ปริยาภรณ์ ประยงค์กุล และสุภาวดี เจริญวานิช. (2567). พฤติกรรมการติดโทรศัพท์มือถือในเด็ก: ผลกระทบและการป้องกัน. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 32(4), 109-116.
- พีพีทีวี ช่อง 36. (2566). สหประชาชาติหนุน ห้ามใช้สมาร์ทโฟน - แท็บเล็ตในห้องเรียน. เรียกใช้เมื่อ 24 กันยายน 2567 จาก <https://www.pptvhd36.com/news/201965>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). เรียกใช้เมื่อ 22 กันยายน 2567 จาก https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF
- โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์. (2563). ระเบียบการใช้โทรศัพท์นักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 22 กันยายน 2567 จาก <http://www.tpd.ac.th/web/wp-content/uploads/2020/08/ระเบียบการใช้โทรศัพท์นักเรียนท่าแพผดุงวิทย์.pdf>

- วรรณคล เชื้อมงคล และคณะ. (2564). ผลของการติดสมาร์ทโฟนต่อสุขภาพและผลการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนแห่งหนึ่งใน อ.องครักษ์ จ.นครนายก. ศรีนครินทร์เวชสาร, 36(4), 474-481.
- ศธ. 360 องค์. (2567). “เพิ่มพูน” ห่วงเด็กเล็กติดจอ ส่อพัฒนาการช้าลง ฝากถึงผู้ปกครองเป็นตัวอย่างที่ถูกต้องใช้เวลาในครอบครัวส่งเสริมให้เด็กสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ. เรียกใช้เมื่อ 23 กันยายน 2567 จาก <https://moe360.blog/2024/08/17/screenaddiction/>
- สนุกดอทคอม. (2565). เมื่อสมาร์ทโฟนเป็น “ศัตรู” ในห้องเรียน UN จึงสนับสนุนให้ “แบน”. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2567 จาก <https://www.sanook.com/hitech/1585359/>
- สยามโฟนดอทคอม. (2561). ฝรั่งเศสออกกฎหมายห้ามใช้สมาร์ทโฟนในโรงเรียน. เรียกใช้เมื่อ 12 กันยายน 2567 จาก https://www.siamphone.com/contents/news-37225.html#google_vignette
- สำนักข่าว The Coverage. (2567). “UNESCO หนุนทั่วโลก ห้ามใช้ “สมาร์ทโฟน” ในห้องเรียน หลังพบส่งผลเสียต่อเด็ก ทั้ง “การเรียนรู้ - สมาธิ - อารมณ์”. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.thecoverage.info/news/content/5243>
- สำนักข่าวอิสรา. (2566). “ทำไมฝรั่งเศสต้องออกกฎหมายห้ามมือถือในห้องเรียน”. เรียกใช้เมื่อ 2 กันยายน 2567 จาก <https://www.isranews.org/content-page/item/69253-france-69253.html>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). สำนักรวจการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2567 จาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240731153627_28521.pdf
- 5Rights Foundation. (2024). Smartphone policies in schools: What does the evidence say? 5Rights Foundation. Retrieved September 14, 2024, from <https://5rightsfoundation.com/resource/smartphone-policies-in-schools-what-does-the-evidence-say/>
- Aboutmom. (2566). NEWS UPDATE: UN หนุน ห้ามใช้สมาร์ทโฟน - แท็บเล็ตในห้องเรียน. Retrieved กันยายน 22, 2567, from https://aboutmom.co/uncategorized/dont-use-smartphone-in-classroom/31710/#google_vignette
- Smith, J. et al. (2020). The effects of mobile phone usage on academic performance: A study in the United States. *Journal of Educational Psychology*, 112(1), 123-136.
- Snow, A. & Finlay, F. (2022). The impact of smartphone use on student engagement in secondary schools: Evidence from the UK. *Journal of Educational Technology*, 14(3), 45-60. <https://doi.org/10.1000/jedt.2022.0143>.